

Van performancepraktijk naar ruimtecreatie

BOJANA CVEJIĆ

Vertaald door Elke Van Campenhout

In de artistieke praktijk van vandaag wordt de ruimte een belangrijke factor in het denken over werk en methodologie. De plaats waar iets gebeurt, en de organisatieprincipes die daarin worden gehanteerd, maken een heel andere manier van denken over de performancepraktijk en het creëren van werk mogelijk. In deze tekst worden een aantal artistieke praktijken uitgelicht, die het accent van de artistieke productie verleggen van de creatie van performances naar de creatie van een ruimte om te denken, te werken en te handelen.

Het lijkt alsof ‘onderwijs’ het zoveelste conceptuele houvast is waarmee de performancekunsten in Europa sinds kort een nieuwe emancipatorische weg zijn ingeslagen. Maar de wildgroei aan projecten over onderwijs in dans, theater en performance – getuige de academies, conferenties, onderzoekslaboratoria, tentoonstellingen en teksten over onderwijs, kennisproductie, leren enzovoort van zo ongeveer de afgelopen drie jaar – heeft in zijn kielzog een andere beweging op gang gebracht. Deze beweging heeft weinig te maken met een esthetisch kader of een politiek idee, het is eerder een uitdrukking van dynamische krachten, die nog te zwak staan in hun doelstellingen en richting om gerepresenteerd te kunnen worden. Een aantal initiatieven en projecten die ontstaan zijn vanuit het debat over onderwijs hebben een andere dynamiek geïnstalleerd in het veld: die van de articulatie en reorganisatie van werk als praktijk die onderwijs veronderstelt maar zich hier niet toe beperkt, in het verlengde van het uitgemolken curatorconcept van onderzoek. Ik zal dit verder bekijken als een afwijkende vorm van praktijk die gerelateerd kan worden aan de notie van ‘ruimtelijke praktijk’, in die zin dat ze werk reconfigureert tot de productie van ruimte. Vooraleer ik het gebruik van termen als ‘praktijk’ en ‘ruimte’ in relatie tot performance zal verduidelijken, wil ik eerst de omstandigheden schetsen waaruit ze zijn voortgekomen.

1. **In het kielzog van de immateriële productie**, zijn performanceartiesten zich gaan realiseren dat hun projectwerk in al zijn verscheidenheid niet noodzakelijk een thematische, ideologische of procedurele basis deelde. Een ontologisch onderzoek naar de wijdlopie definities van performance en choreografie, toont aan dat deze niet gaan over de manier van produceren in performance, over politieke economie en de impact op een breder cultureel veld. Toen ze zich realiseerden dat hun gemeenschappelijk werk erin bestaat een bepaalde hoeveelheid werk te produceren die niet kan verhandeld worden als of samen met een performanceproduct, gingen performancekunstenaars de kennisproductie in hun praktijk opnieuw evalueren. Met zijn extreem korte levensduur in freelance productie, versterkt performance het bewustzijn van het type werker dat de performancekunstenaar representeert: diegene die constant buiten de (betaalde en erkende) werktijd produceert, in een niet-berekende productiviteit, die altijd groter is dan de toegang, ruimte en effectiviteit die eraan wordt gegeven in de bestaande institutionele structuren. Dit veranderde hun houding ten opzichte van het ‘maken’ als ‘leren’. In tegenstelling tot de zelfmarginalisering die voortkomt uit de exclusiviteit van de performance, werd het onderzoek naar werkmethodologie, opstelling en werkcondities erkend als het kapitaal waarin geïnvesteerd moest worden.